

виконувати завдання, розв'язувати задачі і проблеми та відповідати за результати своєї діяльності [4]. Значною мірою саме ці якості визначають поняття професійної зрілості.

Список використаних джерел

1. Key Competencies for Europe. Report of the Symposium (Berne, Switzerland, March 27-30, 1996). A Secondary Education for Europe Project. URL: <https://eric.ed.gov/?id=ED407717>.
2. *Вачевський М. Сутність компетенцій у навчальному процесі та компетентнісний підхід у професійній освіті. Молодь і ринок. 2012. № 8. С. 25-32.*
3. Алексеева І. Європейські рамки кваліфікацій – опорна конструкція інтеграції національних систем освіти. *Актуальні питання фармацевтичної і медичної науки та практики. 2017. Т. 10, № 2(24). С. 201–206.*
4. Додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF/para12#n12>.

***Морська Н.Л.,**
кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії та суспільних наук,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
(м. Тернопіль)*

ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ: СПЕЦИФІКА РЕАЛІЗАЦІЇ

Глибинні перетворення у всіх сферах сучасного життя привертають увагу до проблеми людини, її прав і свобод та активізують вимоги, норми, правила поведінки у сфері взаємодії між людьми. Особистість активно формується у шкільні роки, розвиває свої компетентності, людські якості, виробляє навички й моделі спілкування та базові засади культури поведінки. У цьому процесі важливим є правове виховання, яке дає реальні правові знання і уявлення про право та державу, про конституційні права і обов'язки кожного громадянина, пропагує правові відносини між людьми на засадах цінності прав людини та ін. Метою правового виховання у сучасній українській школі є збагачення духовної культури учнів, формування у них стійкого правового світогляду, свідомої й активної власної правової позиції, поваги до прав і свобод інших, суспільно-політичної грамотності та універсальних ціннісно-моральних орієнтацій на шляху до морального вдосконалення. З огляду на це, дана тема є актуальною і потребує конкретного осмислення.

Правове виховання – це словосполучення, яке активно сьогодні використовується у слововжитку, хоч, інколи, має хибне трактування.

Категорію «правового виховання» можна розглядати з педагогічної, правової, філософської, соціологічної точок зору. Зокрема, у педагогіці правове виховання це: «складова цілісного виховного процесу поряд із фізичним, моральним, ідейно-політичним, естетичним, екологічним та іншими формами виховання» [1, с.9]. Правова наука визначає правове виховання «як цілеспрямований постійний вплив на людину з метою формування у неї правової культури й активної правомірної поведінки» [1, с.9]. Філософсько-соціологічне трактування поєднує педагогічні і правові визначення й розглядає «правове виховання» як історично-змінну, об'єктивно зумовлену й загальнообов'язкову силу.

У сучасній школі правове виховання – це частина загальноосвітньої підготовки учнів та виховного процесу, як один із напрямів виховної роботи, який спрямований на утвердження високогуманних принципів соціальної взаємодії, цінності людини та формування її високої культури поведінки. Дослідники питання реалізації правового виховання у школі неодноразово відмічали певні недоліки у цьому процесі, які не подолані і сьогодні. Зокрема, до негативних проявів можна віднести: надмірну увагу до кримінальної тематики, захоплення окремими правовими питаннями та їх трактування, надмірна акцентуація на обмежувальних та заборонних функціях закону, велика прірва між розкриттям загальних положень права та конкретними формами поведінки, недостатнє наголошення на особистій відповідальності за порушення норм права тощо [2, с. 6].

Виходячи із сучасних реалій, на наш погляд, важливими акцентами у правовому вихованні є: розкриття права як гуманістичної категорії з її ціннісно-моральним змістом і фундаментом; цілісний аналіз правової системи з її внутрішньо-логічними зв'язками; формування глибокого усвідомлення норм права та важливості їх дотримання у повсякденному житті; визначення місця норм права у житті людини та суспільства; наголос на важливості прав людини та доцільності їх ґрунтовного аналізу й вивчення; ознайомлення із юснатуралістичною концепцією права та законом Вищої справедливості; використання у навчально-виховному процесі різноманітних освітніх дій, технологій, методів та інтерактивного спілкування для зацікавлення учнів морально-правовою тематикою; розгляд ситуацій і прикладів із реального життя та їх зв'язку із конкретними нормами права; пропагування не лише шаблонів поведінки, а формування правової свідомості, здатної до розв'язання нестандартних ситуацій та творчого осмислення правових проблем; партнерська співпраця з учнями, вияв позиції авторитетності педагога у правоусвідомленні та правореалізації; формування високої європейської правової культури, гідної української молоді та українського народу тощо.

Щоб уникнути помилок у правовому вихованні, варто брати до уваги три важливі підходи, які є ефективною формулою правового виховання: «діяльність» - «вплив» - «процес». Перший етап: «цілеспрямована систематична діяльність із формування правової свідомості, правової культури і правової поведінки»; другий - «визначений і систематичний вплив на свідомість, психіку тих, кого виховують (індивідів і соціальних груп), усього способу суспільного життя та ідеологічних чинників із метою формування у них на основі правової ідеології глибоких і стійких уявлень, переконань і почуттів, прищеплення їм високої правової культури, навичок юридичного спілкування відповідно до рівня і вимог сучасного правового розвитку суспільства»; і третій етап – це діалектика першого і другого, яка допомагає визначити правове життя «як безперервний процес різнопланової дії на суб’єкта права, що створює в його духовному світі особливу картину правового життя» [1, с.9-10].

Отже, правове виховання в сучасній українській школі є важливим чинником формування правової культури української молоді. Переформатування та перезавантаження методики правового виховання з пасивної на активну, плекатиме в молоді усвідомлене ставлення до своїх прав та обов’язків, повагу до законів і норм права, повагу до людини та цінності її природних прав, активну громадянську позицію тощо, що стане виявом реалізації високої європейської ментальності народу України.

Список використаних джерел

- 1.Філософія правового виховання: навч. посібн. Гетьман А.П., Данильян О.Г., Дзьобань О.П. та ін. За ред. Гетьмана А.П., Данильяна О.Г. Х.: Право, 2012. 248 с.
- 2.Фіцула М.М. Правове виховання учнів: Навчально-методичний посібник. Тернопіль, 1996. 180 с.

*Iryna Nestajko,
dr. nauk pedagogicznych, docent
Tarnopolski Narodowy
Uniwersytet pedagogiczny im.W.Hnatiuka
(Ternopil)*

KOMPETENCJE NAUCZYCIELA WSPÓŁCZESNEJ SZKOŁY

Istnieje powiedzenie, że jeżeli człowiek chce coś osiągnąć, „musi działać pozycji siły”. Taką siłą w przypadku nauczyciela są jego kompetencje, czyli wiedza, umiejętności i przekonania potrzebne do efektywnej pracy dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej w szkole [4].